

EĞİTİM ARAÇLARI İLE OKULLARIN ÇEVRESİNDE SUÇ ÖNLEME YÖNTEMLERİ

Crime Prevention Methods around Schools by Educational Interventions

Fatih Mehmet HARMANCI*

Cihangir BAYCAN**

İrfan DEMİR***

Özet

Etkili öğretimin ana unsurlarından birisi öğrenci ve eğitim görevlilerinin kendilerini güven içinde hissetmeleridir. Bireyin kendisini güvende hissetmediği ortamlarda etkili bir öğretim ve öğrenmenin gerçekleştirilmesi çok zordur. Okullarda güvenli ortamı sağlamak amaçlı güvenlik tedbirlerinin yanı sıra değişik eğitim araçları kullanılmaktadır. Bu eğitim araçları genelde; bireysel çatışma çözümü, akran arabuluculuğu, değerler eğitimi, mentorluk, üretici eğitim, sorun çözme, işbirlikçi eğitim, özsayı eğitimi, demokrasi eğitimi programları ile okul sonrası eğitimler ve alternatif okullar gibi öğrencilere yönelik eğitim araçları, öğretmenlere yönelik eğitim araçları ve okul aile işbirliğine yönelik programlar şeklinde uygulanmaktadır. Bu çalışmayla Diyarbakır ilinde bulunan 354 ilköğretim ve lise okulu yöneticilerinin öğrencilere, öğretmenlere ve ailelere yönelik eğitim uygulamaları ve araçları ile okullarda suçu önlemeye ilişkin görüş ve önerilerini saptamak amaçlanmıştır. Araştırmada, suçu önlemeye yönelik uygulanan eğitim uygulamalarının öğrenci sayısı, okulun türü, okulun kamu veya özel okul olması, okulun suç bakımından bulunduğu çevreye göre anlamlı fark gösterdiği, bu eğitim uygulamalarının öğrenci sayısı az olan okullar, ilköğretim okulları, özel okullar ve okul çevresinde az suç işlenen okullarda daha fazla gerçekleştirildiği bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik, Eğitim araçları, Suç önleme, Okul güvenliği.

* Dr., 4. Sınıf Emniyet Müdürü, EGM, Personel Dairesi Başkanlığı, fatihharmanci@hotmail.com

** Dr., 3. Sınıf Emniyet Müdürü, EGM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürü, cibaycan@egm.gov.tr

*** Dr., 4. Sınıf Emniyet Müdürü, İstanbul Emniyet Müdürlüğü, irfandemir25@yahoo.com

Abstract

The sense of safety of students and education staff is one of the vital aspects of effective education. Providing effective education and learning is almost impossible where individuals feel insecure. Besides security precautions, different educational interventions are used to maintain the security of schools. Three types of educational interventions are implemented for; (1) *students* including individual conflict resolution, peer mediation, values education, mentoring, constructive training, problem-solving, cooperative education, self-esteem training, democratic training programs, afterschool training and alternative schools; (2) *teachers*; and (3) *family and school association*. In this study, it is aimed to investigate thoughts and advices of 354 managers of secondary and high schools in the city of Diyarbakır on educational interventions provided to students, teachers and families. The study revealed that the effectiveness of educational interventions to prevent crime is significantly different between schools with different number of students, types of schools (public/private, secondary/high), and schools located in different density of crime. The examined educational interventions were found more effective in elementary schools, schools with less number of students and schools with less density of crime, and private schools.

Key Words: Safety, Educational interventions, Crime prevention, School safety.

Giriş

Toplumun tüm bireylerinin, özellikle de çocukların suça karşı korunması gerekmektedir. Çocuğun suçlardan korunmasına yönelik çalışmalar tüm toplumu kapsayabileceği gibi sadece aile, okul, iş çevresi ve boş zamanların geçirildiği çevreyi de içine almaktadır.

Çocuklar gelişim sürecinde zamanlarını, aileden sonra, en fazla okulda geçirdikleri gibi akademik ve karakter eğitimlerinin büyük bölümünü de okulda geliştirmektedirler (Şişman, 2004; Kızmaz, 2004:304; Özdemir, 2002:39; Gül ve Güneş, 2009). Aile, okul ve arkadaş ortamları, maddi olanaksızlıklar, bireysel özellikler gibi etkenler çocukları suç işlemeye iten etmenler arasında yer almaktadır (Özer, 2006:19-25). Bu nedenle, çocukların aileleri tarafından korunmasının yanı sıra, okulda da çocukların korunmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Etkili bir öğretimin gerçekleştirilebilmesi için öğretim ortamında öğrenci ve çalışanların

kendilerini güven içinde hissetmeleri büyük bir önem arz etmektedir. Bireyin kendisini güvende hissetmediği ortamlarda etkili bir öğretim ve öğrenmenin gerçekleştirilmesi çok zordur.

Eğitimde olumsuz dış etkilerin azaltılarak başarıya ulaşılabilmesi ve donanımlı bir gençlik yetiştirilebilmesi için tüm topluma olduğu gibi eğitim yöneticilerine de büyük görevler düşmektedir. Çocukların suçtan korunması, güvenli yaşam alanlarının sağlanması ve olumsuz dış etkilerin en düşük seviyeye indirilmesi modern devlet kurumlarının üzerinde titizlikle çalışması gereken konulardandır.

Bu çalışmayla öğrenciler için güvenli bir ortamda eğitilebilmesi için öğrencilere, öğretmenlere ve ailelere yönelik eğitim uygulamaları üzerine Diyarbakır ilinde bulunan 354 ilköğretim ve lise okulu yöneticilerinin görüş ve önerilerini saptamak amaçlanmıştır.

1. Suç Önlemeye Yönelik Eğitim Araçları

Okul ortamında öğrencileri arasında yabancılaşan ve arkadaşları ile sosyal iletişim kuramayan çocuklar ile ciddi psikolojik problemleri olanlar hem kendilerine hem de başkalarına zarar verebilirler. Öğretmenleri ve arkadaşları tarafından genellikle bilinen bu öğrencilere yönelik aile ve öğretmen ilgisinin yanında destekleyici programlar da yapılmalıdır (Sprague ve Walker, 2005:26).

Astor ve diğerlerine göre (2005:17-32) bu programlar aşağıdaki unsurları taşımalıdır:

- Programlar öğrenciler, aileler ve öğretmenlerin duyarlılığını artırmalıdır.
- Okulun genelinde açıkça anlaşılabilir kuralları içermelidir.
- Bütün tarafları (öğrenciler, çalışanlar ve aileler) içermelidir.
- Okulun misyon, amaç ve hedeflerinde yer almalıdır.
- Sınıf dışında da gözlem ve denetimi artırmalıdır.

Aşağıda, öğrencilere yönelik uygulanabilecek eğitim uygulamaları; öğrencilere, öğretmenlere ve okul aile işbirliğine yönelik eğitim uygulamaları başlıkları altında sıralanmıştır:

1.1. Öğrencilere Yönelik Eğitim Uygulamaları

Literatürde, öğrencilere uygulanan suç ve şiddeti önlemek amacıyla dünyada kullanılan/uygulanan eğitim programlarından bazıları aşağıda belirtilmiştir.

1.1.1. Bireysel Çatışma Çözümleri Programı

Bu program, öğrencilerin cezalardan çok bireysel eğitim programları ile çatışmalardan korunmalarını kapsamaktadır. Program içerisinde öğrencilere çatışmayı anlamayı ve yönetmeyi öğreten aracılık teknikleri, stres yönetimi, karar verme, iletişim becerileri ile öfke yönetimi gibi teknikler öğretilmektedir (Volokh ve Snell, 1998:56).

Neeley, öğrenciler arasındaki çatışmaların engellenebilmesi için öğrencilere çatışma yönetimi ve uzlaşma becerilerini geliştirecek müdahale ve araya girme programlarının gerekli olduğunu belirtmiştir. Bu programlarda (Neeley, 2003:31-32):

- Sorunun tanımlanması,
- Mümkün olan çözüm yollarının tespit edilmesi,
- Çözüm yollarının değerlendirilmesi, gerekli olanların değiştirilmesi,
- Alternatif çözüm yollarının tartışılarak seçilmesi,
- Çözüm programının uygulanması,
- Sorunun çözüm aşamalarının öğrenciler tarafından öğrenilmesi gerekmektedir.

1.1.2. Akran Arabuluculuğu Programı

Bu program, sayıları dört ve üzerinde olan ve aralarında bir sorun bulunan gençlerin aralarındaki çatışmayı gidermek ve arabuluculuk yapmak üzere bir kişinin görevlendirilmesi şeklinde açıklanabilir. Arabuluculuk yapan kişi öğrencilerin arasındaki çatışmayı ve onların duygularını anlamaya ve bu şekilde sorunu çözmeye çalışır. Bu program, tüm öğrencileri sorunların üzerinde düşünmeye yöneltme ve hepsini sorunla ilişkilendirme açısından önemli yararları olan bir programdır. Arabuluculuk sürecinde öğrenciler arasında çatışmalardan korunma süreci, program ve arabulucu olmakla ilgili öğrencilerin düşünceleri,

programın sorun çözmek için gerekli etkinliğe sahip olup olmadığı gibi konularda toplanan verilerin değerlendirilmesi gerekmektedir (Volokh ve Snell, 1998:60).

1.1.3. Mentorluk

Okula yeni giren öğrenciye, akademik, idari ve sosyal konularda yol gösteren, onun yeni ortama uyum sağlamasına yardımcı olan bir “abla” ya da “ağabey” aracılığıyla uyumunu sağlamayı hedefleyen bir yaklaşımdır (Baltaş, 2007:2).

1.1.4. Değerler Eğitimi Programı

Değer, bir sosyal grup veya toplumun, birlik içinde, varlığını sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli olduğu kabul edilen; ortak düşünce, amaç ve temel ahlaki ilkelerdir. Kısaca, değer bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki toplumsal veya evrensel inançtır. Psikolojide değerın önemi, onun objektif bir esasa dayanıp dayanmamasında değil, insan davranışlarının yol göstericisi olarak oynadığı roledir (Kolburan ve Tosun, 2006:266). Öğrencilerin suçtan korunması için değerler konusunda eğitim programları uygulanabilmektedir.

1.1.5. Üretici Eğitim Programı

Toplumun okul hayatına katılımı okulun başarısı için çok önemlidir. Okul toplumun büyük kesimi ile yakın ilişki içindedir. Toplum öğrencilere yol gösterici bir model oluşturmada önemli dinamiklere sahiptir. Okulun yakın çevresiyle iyi ilişkileri öğrencilere stajyer olarak çalışma fırsatları gibi farklı olanaklar sağlayabilmektedir.

Okulla toplum arasındaki ilişki güçlendikçe ve çocuklara sağlanan fırsatlar arttırıldıkça toplumda ve okullarda şiddet olaylarında azalma meydana gelecektir (Haynes, 1996:311).

1.1.6. Sorun Çözme Programı

Sorun çözme, bilişsel becerilerin yanı sıra duyuşsal ve davranışsal özellikleri de içeren oldukça karmaşık bir süreçtir. Bunun yanında, sorun

çözme; bireyin psikolojik uyumu, kendine güveni, iletişim becerilerinin etkililiği, karar verme stilleri ve akademik ve sosyal özsaygısıyla yakından ilgilidir. Sorun çözme becerilerindeki eksiklikler gençlerde saldırganlık, davranış bozuklukları, madde kullanımı gibi sonuçlara yol açabilmektedir (Korkut, 2002:178).

Bu doğrultuda hazırlanmış kapsamlı rehberlik programlarının bir çoğunda sorun çözme becerileri yer almaktadır. Bu anlamda, düzenlenen bazı öğretim programları batıdaki okullarda kullanılmaktadır. Bunlara örnek olarak “Sorun Çözme Danışma Modeli”, “Doğrudan Davranışsal Danışma Modeli”, “Sosyal Bilişsel Kurama Dayalı Müdahale Modeli” ile bazı görüntülü araçlar aracılığıyla öğrencilere sorunları çözmeyi öğreten çalışmalar vardır (Korkut, 2002:178).

1.1.7. İşbirlikçi Eğitim

Öğrenci grupları arasında ırkçılık temelinde yaşanan şiddet olaylarından öğrencileri vazgeçirmek amacıyla geliştirilen bir programdır. Bu programa göre dört, beş ve altıncı sınıflarda okuyan öğrencileri işbirliği yaparak öğrenmelerini sağlayan bir yöntem geliştirilmiştir. Buna göre, ırkçı gruplar diğer öğrencilerle karıştırılarak yan yana oturtulmuş ve eğitim almaları sağlanmıştır. Öğrencilere, birlikte ve aynı amaç için nasıl hareket edecekleri ve grup içinde nasıl çalışacakları öğretilmiştir. Bu şekilde okulda ayrımcılık ve şiddet suçlarında bir azalma olduğu görülmüştür (Neeley, 2003:40).

1.1.8. Özsaygı Eğitimi

Okullarda şiddet olaylarının incelenmesi ve bunların önüne geçilebilmesi için alınan tedbirler ve uygulanan programlar aynı zamanda şiddet olaylarına karışan gençlerin yapısını da ortaya çıkarmaktadır. Bu gençlerin çoğunun kendisine saygısı olmayan, sinirli, kontrole ve kurallara tahammülü olmayan kişilik özellikleri sergiledikleri gözlenmiştir. Kendilerinden pek hoşlanmayan ve barışık olmayan öğrencilerin kendilerine olan saygılarını kazanmaları için özsaygı eğitimi programı uygulanmalıdır. Bu gibi çocukların iyi gözlenmeleri halinde intihar ve suç işlemeden önce bir takım kişisel işaretler verdikleri görülmüştür. Bununla birlikte, özsaygı eksikliğinin şiddeti ortaya çıkardığı yönünde genel bir görüş birliği yoktur (Volkh ve Snell, 1998:64).

1.1.9. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisi Uygulaması

Demokrasi kısaca “halkın yönetimi, halkın kendi kendisini yönetmesi anlamına gelen siyasi yönetim biçimi” (Türk Dil Kurumu, 2012) olarak tanımlanmaktadır. Demokratik eğitim ise; programları ve yöntemleri demokrasinin dayandığı temel ilkelere göre saptanan eğitim ve öğretim çalışmalarına denir. Demokratik eğitim programlarında, öğretmen-öğrenci ilişkileri ile eğitsel etkinliklerde öğrencinin birey olarak değerine ve bütünlüğüne, birlikte çalışmaya, karşılıklı saygıya ve kişiliğe değer verilir (Oğuzkan, 1981, akt: Kepenekci, 2003:44). Demokratik eğitimde, eğitimin merkezinde birey, diğer bir deyişle öğrenci vardır. Her birey kendine özgü bir kişilik olarak kabul edilir ve ona saygı duyulur. Demokrasilerde karar veren, toplumun bireyleri olduğu için, demokratik eğitimde de eğitimin asıl öğeleri öğrencilerdir. Böylece, okulda öğretmenin yükü hafifler. Öğretmen artık klasik anlamda ders anlatan ve öğrencilere bir şeyler öğreten kişi olmaktan çıkar, öğrencilere bilgiye ulaşmada ve öğrenmede yardımcı olan, yol gösteren, etkinlikleri planlayıp öğrenciyi aktif olarak bu etkinliklere katan, kısaca öğrenmeyi öğreten kişi durumuna gelmiştir (Kepenekci, 2003:45).

Demokrasi kültürünü toplumun her kesimine yaymak amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığının 2004 yılında başlattığı “Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi” pilot uygulaması 200 ilköğretim ve 100 orta öğretim okulunda hayata geçilmiştir (Sayın, 2010:4-5).

Proje kapsamında, her okulda öğrencilerin oylarıyla seçilen üyelerden meydana gelen “Okul Öğrenci Meclisleri” oluşturulmuştur. Her ilde, Okul Öğrenci Meclisi başkanlarından oluşan “İl Öğrenci Meclisi” ve 81 il öğrenci meclisi başkanından meydana gelen “Türkiye Öğrenci Meclisi” oluşturulmuştur (Özpolat, 2004:1).

1.1.10. Okul Sonrası Programlar

Okul sonrası programlar, öğrencilerin günün belirli saatlerindeki boş zamanlarını anlamlı hale getirmek, eğitim ve gelişimle ilgili bir takım fırsatları yakalamalarını sağlamak üzere yapılan programlardır. Okuldan çıktıktan sonra herhangi bir gözetim altında bulunmayan gençler şiddet ve bağımlılık yapan maddeleri kullanma riski altında kalabilmektedir. Bununla birlikte, okul sonrası programlar öğrencilerin kendilerine olan güvenini artırma, ileriye yönelik ümit sahibi olma ve sosyal becerileri kazandırma açısından önemlidir. Yapılan araştırmalara göre, bu tür

etkinliklerde yapılan çalışmaların çocukların temel düşünme yapılarını geliştirdiği, düşünme ve öğrenme için farklı yolları öğrettiği ayrıca etkinliklerin öğrencilerin okuma alışkanlığını ve iletişim kurma becerisini geliştirdiği görülmüştür (Johnston, 2002:18).

1.1.11. Alternatif Okul ve Programlar

Geleneksel okullarda başarılı olamayan, genellikle davranışları nedeniyle okuldan uzaklaştırılmış risk altındaki çocuklar ile çeşitli ıslah kurumlarından çıkmış çocukların eğitilebilmeleri ve yeniden okulda başarı gösterebilecek duruma gelmeleri için küçük sınıflar, özel programlar ve çeşitli destek hizmetleri ile zenginleştirilmiş okullara “alternatif okul”, bu uygulamanın geleneksel okullar içinde uygulanmasına da “alternatif program” denir (Pehlivan, 2005:334, 343).

Bu tür okullarda, eğitim programları genellikle risk altındaki öğrencileri diğerlerinden ayırmakta, daha çok işe yönelik bir eğitim sunmakta, küçük olarak örgütlenmekte, öğrenci/öğretmen oranı daha az sayıda tutulmakta, psikolojik yardım ve danışma gibi hizmetler daha yoğun sunulmaktadır (Donnelly, 1987, akt. Pehlivan, 2005:335).

1.1.12. Rehber Öğretmen İle Psikolojik Danışmanların Çalışmaları

Okullarda görevli rehber öğretmen ile psikolojik danışmanların da okul güvenliğine ilişkin bir takım sorumlulukları bulunmaktadır. Rehber öğretmen ve psikolojik danışmanlar genel olarak eğitimde özel programların geliştirilmesi ve uygulanması ile okul-aile işbirliğinde görevlidirler. Aynı zamanda, rehber öğretmen ve psikolojik danışmanların okulda kural dışı davranışlarda bulunan öğrencilere yönelik rehberlik ve okul yönetimine danışmanlık görevleri de vardır (MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, 2001).

1.2. Öğretmenlere Yönelik Eğitim Uygulamaları

Okullarda çatışma ve suçların önlenmesinde öğrencilerin okul yaşamlarına doğrudan etki eden sosyal becerileri kazanmalarının önemi çok büyüktür (Kelker, 2003:75-78). Bir anlamda, Kreidler’in ifadesiyle (1984; akt. Kelker, 2003:76) öğretmenler “arabulucu” rollerini üstlenmektedirler. Sınıflarda yaşanan çatışmalarda öğrenciler öğretmenlerin çatışma çözümlerinde hangi yöntemleri uyguladıklarını

dikkatle izler ve model alırlar. Kreidler'e göre sınıflarda yaşanan çatışmaların altı temel sebebi bulunmaktadır:

- Yarışmacı ortam
- Toleranssız ortam
- Zayıf iletişim
- Duyguların uygunsuz anlatımı
- Çatışma çözüm becerilerinin yetersizliği
- Gücün hatalı kullanımı

Yukarıda belirtilen çatışma kaynaklarından birisi yaşandığında öğretmenin bu olayla ilgilenmesi ve çatışmayı çözmesi beklenir. Sınıf ve okul ortamında yaşanan çatışmaların çözümünde öğrencilere olumlu örnek olmalarının sağlanması amacıyla öğretmenlere öğrencilerde şiddet davranışı belirtilerini anlama ve çatışma çözümü eğitimi verilmesi yararlı olacaktır (Kelker, 2003).

Yapılan birçok araştırmaya (Greenwood, Model, Rydell ve Chiesa, 1998:6,17; Skiba vd., 2001:16-20; Athill, 2010:7-21; Ögel, Aksoy, Liman ve Sorgun, 2004:17; NDSHSFR, 2001; Eroktay, 2009:78-82; Balcıoğlu, 2001; Teece ve Williams, 2000:1-6; Wilson ve Petersilia, 1995; Zor, 2005:15) göre okullarda uyuşturucu ve alkol kullanımının da şiddet ve suç yol açtığı bulunmuştur. Bu nedenle öğrencilerin uyuşturucu ve alkol kullanmalarına ilişkin belirtilerinin ve davranış değişikliklerinin farkına varabilmelerini sağlayarak gerekli eğitimler verilmelidir (Skiba vd., 2001:16-18).

Bu çalışmada, *öğretmenlere yönelik aşağıdaki eğitim araçları test edilmiştir:*

- Öğretmenlere sınıf yönetimi eğitimi verilmektedir.
- Öğretmenlere güvenlik uygulamaları hakkında bilgilendirme semineri verilmektedir
- Öğretmenlere öğrencilerin şiddet davranışı belirtilerine ilişkin erken uyarı işaretlerini anlama eğitimi verilmektedir.
- Öğretmenlere, öğrencilerin ekonomik, sosyal ve kültürel durumlarına ilişkin bilgiler verilmektedir.
- Öğretmenlere öğrencilerin alkol ve uyuşturucu kullanmalarına ilişkin belirtileri anlama eğitimi verilmektedir.

1.3. Okul Aile İşbirliğine Yönelik Uygulamalar

Duygu ve davranış problemleri yaşayan 3-6 yaş aralığındaki çocuklar ve aileleri üzerinde Portekiz’de yapılan bir araştırmaya göre bu tip ailelerin kaba, tutarsız, çocukların sosyal engelleri ile ilgili yetersiz gözetimlerinin bulunduğu görülmüştür (Gaspar ve Paiva, 2004; akt. Stevens, Kessler ve Gladstone, 2006:41).

Bunun yanında, batıda yoğun olarak tartışılan etkili okul anlayışında her öğrencinin öğrenebileceği ve tüm öğretmenlerin de öğretebileceği varsayımı yatmaktadır. Ancak etkili okuldaki öğretimin veli, yönetici, öğretmen vb. tüm ilgililerin eşgüdümlü ve etkili çabalarının ortak ürünü olduğu ileri sürülmektedir. Veli katılımı, öğrencilerin akademik başarısını gerçekleştirebilmek ve sosyal yönünü geliştirebilmek için okuldaki öğrenimi tamamlayıcı ve destekleyici bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır (Balıcı, 1988:29). Burns ise (1993:9) çocukların öğretmen ve arkadaşlarına karşı olumlu tutumlar geliştirmesinde ailenin katılımını temel bir araç olarak görmektedir (akt. Pehlivan, 2000:110).

Ailelerin okul ile işbirliğinde ve okul etkinliklerine katılmalarında bazı rolleri vardır. Bu rollerin aileler tarafından gerçekleştirilmesindeki başarıları, öğrencilerin eğitimlerinin niteliğine ve okul aile işbirliğine doğrudan etki yapmaktadır (Burns, 1993 akt: Pehlivan, 2004:485). Pehlivan (2004) bu rolleri; resmi roller, evdeki öğretmen rolü ve okul programlarını destekleme rolü olarak belirtmiştir. Velilerin bu rollerini geliştirici programlar düzenlenmelidir.

Ayrıca, okul güvenliğine ailelerin doğrudan katılımı amacıyla okullarda okul güvenliğine ilişkin veli danışma kurullarının oluşturulması yararlıdır (Sprague ve Walker, 2005:25-26).

Bu çalışmada, *ailelere yönelik aşağıdaki eğitim araçları test edilmiştir:*

- Öğretmenler ve yöneticiler belli aralıklarla velilerle görüşme yapmaktadırlar.
- Okulda velilerin öğretmen ve idarecilerle görüşmek için bekleyebilecekleri bir yer ayrılmıştır.
- Velilerin okulda suç ve disiplin ile ilgili konularda politika üretimine katılımını sağlayacak resmi bir süreç vardır.
- Halka açık okul etkinlikleri düzenlenmektedir.
- Öğretmenler aile ziyaretleri yapmaktadır.

2. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, tarama (betimsel) model kullanılarak Diyarbakır ilinde bulunan ilköğretim okulu ve lise yöneticilerinin eğitim araçları ile okullarda suçu önlemeye ilişkin görüş ve önerilerini saptamak amaçlanmıştır.

Bu doğrultuda, araştırmanın çalışma grubunda; Diyarbakır ili büyükşehir belediyesi sınırları içinde 156 okulda (117 ilköğretim, 39 ortaöğretim) görevli 440 okul yöneticisi (156 okul müdürü ve 284 müdür yardımcısı) yer almıştır.

Anketler çalışma grubunda yer alan okul yöneticilerine anket uygulamada görevli kişiler tarafından ulaştırılmış ve araştırma grubunda yer alan tüm okul yöneticilerinin 354'ü (%81) anketleri yanıtlamışlardır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket geliştirilmiştir. Araştırmada kullanılan anketin geliştirilmesi için konuyla ilgili kavramsal literatür taramasının yanı sıra yurt içinde ve yurt dışında yapılmış olan araştırmalar ve veri toplama araçları incelenmiştir. Literatüre dayalı olarak geliştirilen ölçme araçlarında araştırmanın amacı doğrultusunda beşli likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Oluşturulan ankete ilişkin 12 uzmanın görüşleri alınmıştır. Ankette kullanılan ifadelerde anlatım eksiklikleri, yanlış anlamalara sebep olabilecek ifade bozuklukları ve araştırmanın amaçları doğrultusunda olup olmadığı açılarından incelenmiştir. Anket uzman görüşleri ile içerik ve biçim açısından düzeltmeler yapılmıştır. İçerik (kapsam) geçerliliği bu sayede sağlanmaya çalışılmıştır. Ankette yapılan analizlerde ölçümlerin güvenilirliği ile ilgili alfa değerinin 0.907, olduğu gözlenmiştir. Dolayısıyla geliştirilen anketlerin oldukça yüksek oranda geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Veri toplama aracından elde edilen bilgilerin çözümlenmesinde SPSS 17.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Katılımcıların verdikleri cevapların değerlendirilmesinde, aritmetik ortalama, yüzde ve frekans kullanılmıştır. İki değişkenin ortalamaları arasındaki farklılıklar t testi ile, ikiden fazla değişkenin ortalamaları arasındaki farklılıklar tek yönlü varyans analizi testi ile test edilmiştir. Tek yönlü varyans analizi sonucunda p değerinin anlamlı çıktığı durumlarda gruplararası farkın hangi gruplardan kaynaklandığının belirlenebilmesi için çoklu karşılaştırma testi (Tukey testi) uygulanmıştır. Grup sayısı 30'dan az olan özel okullar ile kamu okullarının ortalamaları arasındaki farklılıklar ise

Mann Whitney-U testi ile test edilmiştir. Değerlendirmelerde anlamlılık düzeyi $p \leq .05$ olduğu durumlardaki fark anlamlı kabul edilmiştir.

3. Araştırmanın Bulguları

Bu bölümde okul ve çevresinde suç önlenmesine yönelik gerçekleştirilen eğitim uygulamalarına ilişkin eğitim yöneticilerinin görüşleri öğrencilere, öğretmenlere ve okul aile işbirliğine yönelik eğitim uygulamaları başlıkları altında değerlendirilecektir. Bu sonuçlar, ayrı başlık altında okulun türüne ve düzeyine (kamu-özel; ilköğretim-ortaöğretim; ilköğretim-genel lise- anadolu lisesi- meslek lisesi), okulun büyüklüğüne (öğrenci sayısı) ve okulların bulunduğu yerdeki suçlarının yaşanma sıklığına göre farklı olup olmadığı yönüyle de ayrıca değerlendirilecektir.

3.1. Öğrencilere Yönelik Eğitim Uygulamaları

Eğitim yöneticilerinin öğrencilere yönelik eğitim uygulamaları ile ilgili görüşlerinin dağılımı incelendiğinde araştırmaya katılan eğitim yöneticilerinin görüşleri Tablo 1’de gösterilmiştir. Öğrencilere yönelik eğitim uygulamalarından en çok uygulanan üç yöntem; öğrenci meclisleri uygulamasının yapılması ($\bar{x}=3,66$), öğrencilere sosyal becerilerini geliştirecek eğitiminin verilmesi ($\bar{x}=3,60$) ve sosyal, psikolojik veya tedavi edici psikolojik danışmanlık hizmetlerinin verilmesi” ($\bar{x}=3,23$) olarak bulunmuştur.

Tablo 1: Okullarda Güvenliğin Sağlanmasına İlişkin Alınan Önlemlerden Öğrencilere Yönelik Eğitim Uygulamaları İle İlgili Okul Yöneticilerinin Görüşlerinin Dağılımı

Değişken	\bar{X}
Öğrencilere sosyal becerilerin geliştirilmesi eğitimi verilmektedir	3,6012
Sosyal, psikolojik veya tedavi edici psikolojik danışmanlık hizmeti verilmektedir.	3,2290
Öğrencilere yeterliklerini artırmak ve kendilerini daha iyi hissetmelerini sağlamak amacıyla özsaygı eğitimi verilmektedir.	3,2163
Öğrencilerin yeterliklerini artırmak ve kendilerini daha iyi hissetmelerini sağlamak amacıyla mentörlük uygulaması yapılmaktadır.	2,5371
Öğrencilere sorunlarını şiddete başvurmadan çözmelerine yardım etmek amacıyla çatışma çözümü eğitimi verilmektedir.	3,0397
Öğrencilere sorunlarını şiddete başvurmadan çözmelerine yardım etmek amacıyla arabuluculuk eğitimi verilmekte ve uygulaması yapılmaktadır.	3,0516
Öğrencilerin sorunlarını, görüş ve düşüncelerini yönetim organlarına iletmek ve bu sorunlara çözüm üretmek ve takibe almak üzere öğrencilerin katılımını sağlayıcı çalışmalar yapılmaktadır.	2,5470
Öğrencilerde toplumsal duyarlılığı geliştirici programlar yapılmaktadır.	2,8638
Okulda, öğrencilerde seçme ve seçilme kültürünün yerleşmesi, kendi sorunlarını kendi bakış açılarıyla ele almaları, katılım ve hoşgörü anlayışını da içerecek şekilde işlevsel demokrasi bilincinin oluşturulmasını sağlamak amacıyla öğrenci meclisleri uygulaması yapılmaktadır.	3,6580
Öğrencilerin boş zamanlarında katılabilecekleri dinlenme ve geliştirme çalışmaları yapılmaktadır.	2,9329

Öğrencilere yönelik eğitim uygulamalarının okulun türüne ve düzeyine, okulun büyüklüğüne ve suç yoğunluğuna göre değerlendirildiğinde;

3.1.1. Kamu Okulu, Özel Okul Alt Boyutu

Okulda güvenliğinin sağlanması ile ilgili öğrencilere yönelik eğitim uygulamaları konusunda kamu ve özel okul yöneticilerinin görüşleri arasında anlamlı fark olup olmadığının belirlenmesi amacı ile yapılan Mann Whitney U testi analizi sonuçları değerlendirildiğinde kamu ve özel okul yöneticilerinin okulda güvenliğin sağlanması ile ilgili öğrencilere yönelik eğitim uygulamalarına ilişkin görüşleri bütün eğitim

uygulamalarında anlamlı fark göstermektedir. Bütün eğitim uygulamaları kamu okullarında daha az gerçekleştirilirken, özel okullarda daha fazla gerçekleştirilmektedir.

Öğrencilere yönelik eğitim uygulamaları konusunda kamu okulları ile özel okullar arasında anlamlı fark olduğu ve özel okullarda güvenliğin sağlanması konusunda öğrencilere yönelik daha fazla eğitim uygulaması yaptırıldığı şeklinde de yorumlanabilir.

En fazla gerçekleştirilen eğitim uygulamaları ise; öğrenci meclisleri uygulaması ($\bar{X}_{\text{Kamu}}=3,6; \bar{X}_{\text{Özel}}=4,3$), öğrencilerin boş zamanlarında katılabilecekleri dinlenme ve geliştirme çalışmaları ($\bar{X}_{\text{Kamu}}=2,9; \bar{X}_{\text{Özel}}=3,9$) ile sosyal beceri geliştirme ($\bar{X}_{\text{Kamu}}=3,6; \bar{X}_{\text{Özel}}=3,9$) ve öz saygı ($\bar{X}_{\text{Kamu}}=3,2; \bar{X}_{\text{Özel}}=3,8$) eğitimleri olarak görülmektedir.

3.1.2. İlköğretim ve Ortaöğretim Okulu Alt Boyutu

Öğrencilere yönelik eğitim uygulamaları konusunda ilköğretim okulları ile ortaöğretim okulları arasında anlamlı bir fark olduğu ($\bar{X}_{\text{ilköğretim}}=3,09$, $\bar{X}_{\text{ortaöğretim}}=3,44$, [$t_{(345-261)}=-1,607$]) ve ortaöğretim kurumlarında daha fazla tedbir alındığı görülmektedir.

3.1.3. İlköğretim Okulu, Genel Lise, Anadolu-Fen Lisesi ve Meslek-Teknik Lise Alt Boyutu

Öğrencilere yönelik eğitim uygulamaları ile ilgili, öğrencilere sosyal becerilerin geliştirilmesi eğitimi ($\bar{X}_{\text{ilköğretim}}=3,67$, $\bar{X}_{\text{genellise}}=3,23$, $\bar{X}_{\text{meslek-tekni}}=3,82$ [$F_{(3-351)}=4,353$]) ile sosyal, psikolojik veya tedavi edici psikolojik danışmanlık hizmetinin verilmesi ($\bar{X}_{\text{ilköğretim}}=3,09$, $\bar{X}_{\text{genellise}}=3,10$, $\bar{X}_{\text{meslek-tekni}}=3,88$ [$F_{(3-351)}=6,799$]) ve öğrenci meclisleri uygulaması ($\bar{X}_{\text{genellise}}=3,37$, $\bar{X}_{\text{meslek-tekni}}=3,99$ [$F_{(3-351)}=3,3346$]), uygulamalarında ilköğretim okulları ve genel liseler ile mesleki, teknik ve diğer okullar arasında anlamlı fark olduğu ve mesleki, teknik ve diğer okullarda bu uygulamaların daha fazla uygulandığı görülmüştür.

3.1.4. Okuldaki Öğrenci Sayısı Alt Boyutu

Öğrencilere yönelik eğitim uygulamaları konusunda okul yöneticilerinin görüşleri arasında okulda bulunan öğrenci sayısına göre anlamlı fark olup olmadığının belirlenmesi amacı ile yapılan ANOVA testi analizi

sonuçları incelendiğinde özsaygı eğitiminin verilmesi ($\bar{X}_{1-300}=3,65$, $\bar{X}_{301-600}=2,88$, $[F_{(4-350)}=3,162]$) konusunda öğrenci sayısı 1-300 ile 301-600 arası olan okullar arasında ve öğrencilerde toplumsal duyarlılığı geliştirici programların yapılması ($\bar{X}_{1-300}=3,45$, $\bar{X}_{301-600}=2,86$, $[F_{(4-350)}=2,534]$) konusunda öğrenci sayısı 1-300 ile 1501 ve üzeri olan okullar arasında anlamlı fark bulunmuştur. Her iki konuda da öğrenci sayısı daha az olan okullarda bu uygulamalar daha fazla yapılmaktadır.

3.1.5. Okulun Suç Bakımından Bulunduğu Çevre Alt Boyutu

Öğrencilere yönelik eğitim uygulamaları konusunda okulun suç bakımından bulunduğu çevreye göre anlamlı fark gösterip göstermediği incelendiğinde sosyal, psikolojik veya tedavi edici psikolojik danışmanlık hizmetinin verilmesi” ($\bar{X}_{\text{yüksek}}=3,00$, $\bar{X}_{\text{düşük}}=3,43$, $[F_{(2-352)}=4,738]$) konusunda yüksek oranda suç işlenen çevrede bulunan okullar ile düşük oranda suç işlenen çevrede bulunan okullar arasında ve öğrenci meclisleri uygulamasının yapılması ($\bar{X}_{\text{orta}}=3,44$, $\bar{X}_{\text{düşük}}=3,88$, $[F_{(2-352)}=5,464]$) konusunda orta yoğunlukta suç işlenen çevrede bulunan okullar ile düşük yoğunlukta suç işlenen çevrede bulunan okullar arasında anlamlı fark bulunmuştur.

Yüksek oranda suç işlenen çevrede bulunan okullarda psikolojik danışmanlık hizmeti daha az verilirken, düşük oranda suç işlenen çevrede bulunan okullarda daha fazla verildiği görülmektedir. Normal öğrencilere göre sorunlu öğrencilerin daha fazla desteğe ihtiyacının bulunduğu değerlendirilirse, yüksek oranda suç işlenen çevrede bulunan okullara daha fazla psikolojik danışman görevlendirilmesi gerekecektir.

Öğrencilerin okul yönetimine katılımını içeren öğrenci meclisleri uygulaması da, düşük yoğunlukta suç işlenen çevrede bulunan okullarda daha fazla gerçekleştirilirken, orta yoğunlukta suç işlenen çevrede bulunan okullarda daha az gerçekleştirilmektedir. Öğrencilere yönelik uygulamalarda öğrencilerin katılımın daha fazla gerektiği alanlarda, okulun suç bakımından bulunduğu çevrenin okul yönetiminin uygulamalarını etkileyebildiği ve daha çekinden tutum takınmasına yol açtığı şeklinde de yorumlanabilir.

3.2. Öğretmenlere Yönelik Eğitim Uygulamaları

Araştırmaya katılan eğitim yöneticilerinin öğretmenlere yönelik eğitim uygulamaları ile ilgili görüşlerinin dağılımı Tablo 2’de gösterilmiştir. Eğitim yöneticilerinin tamamının görüşlerine bakıldığında, eğitim yöneticileri okulda güvenliğinin sağlanması ile ilgili öğretmenlere yönelik eğitim uygulamalarından en çok uygulanan uygulamaları; öğretmenlere, öğrencilerin ekonomik, sosyal ve kültürel durumlarına ilişkin bilgilerin verilmesi ($\bar{x}=3,19$), öğretmenlere sınıf yönetimi eğitimi verilmesi ($\bar{x}=2,86$) ve öğretmenlere öğrencilerin alkol ve uyuşturucu kullanmalarına ilişkin belirtileri anlama eğitiminin verilmesi ($\bar{x}=2,72$) şeklinde belirtmişlerdir.

Tablo 2: Okullarda Güvenliğin Sağlanmasına İlişkin Alınan Önlemlerden Öğretmenlere Yönelik Eğitim Uygulamaları İle İlgili Okul Yöneticilerinin Görüşlerinin Dağılımı

Değişken	\bar{X}
Öğretmenlere sınıf yönetimi eğitimi verilmektedir.	2,8688
Öğretmenlere güvenlik uygulamaları hakkında bilgilendirme semineri verilmektedir	2,3381
Öğretmenlere öğrencilerin şiddet davranışı belirtilerine ilişkin erken uyarı işaretlerini anlama eğitimi verilmektedir	2,3749
Öğretmenlere, öğrencilerin ekonomik, sosyal ve kültürel durumlarına ilişkin bilgiler verilmektedir.	3,1921
Öğretmenlere öğrencilerin alkol ve uyuşturucu kullanmalarına ilişkin belirtileri anlama eğitimi verilmektedir	2,7244

Öğretmenlere yönelik eğitim uygulamalarının okulun türüne ve düzeyine, okulun büyüklüğüne ve suç yoğunluğuna göre değerlendirildiğinde;

3.2.1. Kamu Okulu, Özel Okul Alt Boyutu

Öğretmenlere yönelik eğitim uygulamaları konusunda kamu ve özel okul yöneticilerinin görüşleri arasında “öğretmenlere, öğrencilerin ekonomik, sosyal ve kültürel durumlarına ilişkin bilgiler verilmesi” konusu dışında kalan bütün sorularda anlamlı fark bulunmuştur.

Bu bulgu, okullarda güvenliğin sağlanması ile ilgili öğretmenlere yönelik eğitim uygulamaları konusunda kamu okulları ile özel okullar arasında anlamlı fark olduğu ve özel okullarda öğretmenlere yönelik eğitim uygulamalarının daha fazla yapıldığı şeklinde de yorumlanabilir.

3.2.2. İlköğretim ve Ortaöğretim Okulu Alt Boyutu

Öğretmenlere yönelik eğitim uygulamaları konusunda ilköğretim ve ortaöğretim okulu yöneticilerinin görüşlerinin analizi sonuçları değerlendirildiğinde okulda güvenliğin sağlanması ile ilgili öğretmenlere yönelik eğitim uygulamalarından; ilköğretim ve ortaöğretim okul yöneticilerinin görüşleri öğretmenlere sınıf yönetimi eğitiminin verilmesi ($\bar{X}_{\text{ilköğretim}}=3,00$, $\bar{X}_{\text{ortaöğretim}}=2,67$, [$t_{(345-287)}=-2,443$]) konusunda anlamlı fark bulunmuş, diğer uygulamalarda ise bulunmamıştır.

Bu bulgu, okullarda güvenliğin sağlanması için uygulanan öğretmenlere yönelik eğitim uygulamaları konusunda ilköğretim kurumlarında öğretmenlere daha fazla sınıf yönetimi eğitiminin verildiği, öğretmenlere yönelik diğer eğitimlerde ise anlamlı bir farkın olmadığı şeklinde de yorumlanabilir.

3.2.3. İlköğretim Okulu, Genel Lise, Anadolu-Fen Lisesi ve Meslek-Teknik Lise Alt Boyutu

Okulda güvenliğin sağlanması ile ilgili öğretmenlere yönelik eğitim uygulamaları konusunda ilköğretim, genel lise, anadolu-fen liseleri ve meslek, teknik ve diğer okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde okullarda güvenliğin sağlanması için uygulanan öğretmenlere yönelik eğitim uygulamaları konusunda okul türlerine göre anlamlı fark bulunmamıştır.

3.2.4. Okuldaki Öğrenci Sayısı Alt Boyutu

Okul yöneticilerin görüşlerine göre “öğretmenlere sınıf yönetimi eğitimi verilmesi” ($\bar{X}_{1-300}=3,48$, $\bar{X}_{1501\text{ve}üzeri}=2,74$) konusunda öğrenci sayısı 1-300 ile 1500 ve üzeri olan okullar arasında anlamlı fark bulunmuştur [$F_{(4,352)}=2,467$].

Bu bulgu, öğretmenlere yönelik eğitim uygulamalarından sınıf yönetimi eğitimi, öğrencilerin alkol ve uyuşturucu kullanmalarına ve

şiddet davranışı belirtilerine ilişkin erken uyarı işaretlerini anlama eğitimi ile güvenlik uygulamaları hakkında bilgilendirme semineri konularında öğrenci sayısı 1-300 arası olan okullarda daha fazla önlem alındığı şeklinde de yorumlanabilir.

3.2.5. Okulun Suç Bakımından Bulunduğu Çevre Alt Boyutu

Öğretmenlere yönelik eğitim uygulamaları konusunda okulun suç bakımından bulunduğu çevreye göre değerlendirildiğinde okulun suç bakımından bulunduğu çevreye göre anlamlı fark bulunmamıştır.

Bu bulgu, okul yöneticilerinin görüşlerine göre okullarda güvenliğin sağlanması için uygulanan öğretmenlere yönelik eğitim uygulamaları konusunda okulun suç bakımından bulunduğu çevreye göre anlamlı farkın olmadığı şeklinde de yorumlanabilir.

3.3. Okul Aile İşbirliğine Yönelik Uygulamalar

Araştırmaya katılan eğitim yöneticilerinin okul aile işbirliğine yönelik uygulamalar ile ilgili görüşlerinin dağılımı Tablo 3'te gösterilmiştir. Eğitim yöneticilerinin tamamının görüşlerine bakıldığında, okul yöneticileri okulda güvenliğin sağlanmasına ilişkin okul aile işbirliğine yönelik uygulamalar içerisinde en çok uygulanan önlemleri öğretmenlerin aile ziyaretleri yapması ($\bar{x}=3,94$), öğretmenler ve yöneticilerin belli aralıklarla velilerle görüşme yapması ($\bar{x}=3,93$), okulda velilerin öğretmen ve yöneticiler ile görüşmek için bekleyebilecekleri bir yer ayrılması ($\bar{x}=2,69$) şeklinde belirtmişlerdir.

Tablo 3: Okullarda Güvenliğin Sağlanmasına İlişkin Alınan Önlemlerden Okul Aile İşbirliğine Yönelik Eğitim Uygulamaları İle İlgili Okul Yöneticilerinin Görüşlerinin Dağılımı

Değişken	\bar{X}
Öğretmenler ve yöneticiler belli aralıklarla velilerle görüşme yapmaktadırlar.	3,9399
Okulda velilerin öğretmen ve idarecilerle görüşmek için bekleyebilecekleri bir yer ayrılmıştır.	2,6957
Velilerin okulda suç ve disiplin ile ilgili konularda politika üretimine katılımını sağlayacak resmi bir süreç vardır.	2,4254
Halka açık okul etkinlikleri düzenlenmektedir	2,5203
Öğretmenler aile ziyaretleri yapmaktadır.	2,9403

Okul aile işbirliğine yönelik eğitim uygulamalarının okulun türüne ve düzeyine, okulun büyüklüğüne ve suç yoğunluğuna göre değerlendirildiğinde;

3.3.1. Kamu Okulu, Özel Okul Alt Boyutu

Kamu ve özel okul yöneticilerinin görüşlerine bakıldığında; kamu ve özel okul yöneticileri okulda güvenliğin sağlanmasına ilişkin okul aile işbirliğine yönelik uygulamalar içerisinde en çok uygulanan önlemleri “öğretmenler ve yöneticiler belli aralıklarla velilerle görüşme yapmaktadırlar” ($\bar{X}_{\text{kamu}}=3,89$, $\bar{X}_{\text{özel}}=4,52$), “öğretmenler aile ziyaretleri yapmaktadır” ($\bar{X}_{\text{kamu}}=2,85$, $\bar{X}_{\text{özel}}=4,21$), “okulda velilerin öğretmen ve yöneticiler ile görüşmek için bekleyebilecekleri bir yer ayrılmıştır” ($\bar{X}_{\text{kamu}}=2,60$, $\bar{X}_{\text{özel}}=2,98$) şeklinde belirtmişlerdir.

Okulda güvenliğin sağlanmasına ilişkin okul aile işbirliğine yönelik uygulamalar konusunda kamu ve özel okul yöneticilerinin görüşleri arasında bütün sorularda anlamlı fark göstermektedir.

Bu bulgu, okulda güvenliğin sağlanması konusunda okul aile işbirliğine yönelik uygulamalar ile ilgili kamu okulları ile özel okullar arasında anlamlı fark olduğu ve özel okullarda okul aile işbirliğine yönelik daha fazla uygulama yapıldığı şeklinde de yorumlanabilir.

3.3.2. İlköğretim ve Ortaöğretim Okulu Alt Boyutu

Okul aile işbirliğine yönelik uygulamalar ile ilgili ilköğretim ve ortaöğretim okul yöneticilerinin görüşleri arasında öğretmenlerin aile ziyaretleri yapması konusunda ($\bar{X}_{\text{ilköğretim}}=3,13$, $\bar{X}_{\text{ortaöğretim}}=2,62$, [$t_{(345-268)}=4,218$]) anlamlı fark bulunmuştur, diğer uygulamalarda ise anlamlı fark bulunmamıştır.

3.3.3. İlköğretim Okulu, Genel Lise, Anadolu-Fen Lisesi ve Meslek-Teknik Lise Alt Boyutu

Okul aile işbirliğine yönelik uygulamalar konusunda ilköğretim, genel lise, anadolu-fen liseleri ve meslek, teknik ve diğer okul yöneticilerinin görüşleri değerlendirildiğinde; halka açık okul etkinlikleri düzenlenmesi ve okulda velilerin öğretmen ve yöneticiler ile görüşmek için bekleyebilecekleri bir yer ayrılması ($\bar{X}_{\text{ilköğretim}}=2,63$, $\bar{X}_{\text{genellise}}=2,41$, $\bar{X}_{\text{anadolu-fen}}=3,05$, $\bar{X}_{\text{meslek-teknik}}=3,16$) konularında meslek okulları ile ilköğretim okulları arasında anlamlı fark olduğu ve bu uygulamaların meslek okullarında daha fazla yapıldığı, bunun yanında öğretmenlerin aile ziyaretleri yapmaları ($\bar{X}_{\text{ilköğretim}}=3,13$, $\bar{X}_{\text{genellise}}=2,32$, $\bar{X}_{\text{anadolu-fen}}=2,76$, $\bar{X}_{\text{meslek-teknik}}=3,05$) konusunda da ilköğretim okulları ile meslek okulları arasında anlamlı fark olduğu, bu uygulamaların ilköğretim okullarında daha fazla yapıldığı görülmüştür.

3.3.4. Okuldaki Öğrenci Sayısı Alt Boyutu

Okul aile işbirliğine yönelik uygulamalar hakkında, okulda bulunan öğrenci sayısına göre anlamlı fark olup olmadığının belirlenmesi amacı ile yapılan ANOVA testi analizi sonuçlarına bakıldığında; okulda velilerin öğretmen ve yöneticiler ile görüşmek için bekleyebilecekleri bir yerin ayrılması ($\bar{X}_{1-300}=3,24$, $\bar{X}_{1001-1500}=2,45$, $\bar{X}_{1501\text{ve}üzeri}=2,48$, [$F_{(4-292)}=2,641$]) velilerin okulda suç ve disiplin ile ilgili konularda politika üretimine katılımını sağlayacak resmi bir sürecin varlığı ($\bar{X}_{1-300}=2,91$, $\bar{X}_{1501\text{ve}üzeri}=2,20$, [$F_{(4-292)}=2,492$]), halka açık okul etkinlikleri düzenlenmesi ($\bar{X}_{1-300}=3,39$, $\bar{X}_{601-1000}=2,56$, $\bar{X}_{1001-1500}=2,50$, $\bar{X}_{1501\text{ve}üzeri}=2,29$, [$F_{(4-292)}=5,735$]) ve öğretmenlerin aile ziyaretleri yapması ($\bar{X}_{1-300}=3,52$, $\bar{X}_{1001-1500}=2,81$, [$F_{(4-292)}=2,879$]) konularında öğrenci sayısı 300'den az olan okullar ile öğrenci sayısı 1000'den fazla olan okullar arasında anlamlı fark olduğu ve öğrenci sayısı 300'den az olan okullarda bu konuların daha fazla yapıldığı görülmüştür.

3.3.5. Okulun Suç Bakımından Bulunduğu Çevre Alt Boyutu

Okul aile işbirliğine yönelik uygulamalar ile ilgili, okul yöneticilerinin görüşlerinin okulun suç bakımından bulunduğu çevreye göre incelendiğinde; okulda velilerin öğretmen ve yöneticiler ile görüşmek için bekleyebilecekleri bir yerin ayrılması ($\bar{X}_{yüksek}=2,32$, $\bar{X}_{düşük}=2,95$, $[F_{(2-352)}=6,104]$) ve halka açık okul etkinlikleri düzenlenmesi ($\bar{X}_{yüksek}=2,27$, $\bar{X}_{orta}=2,38$, $\bar{X}_{düşük}=2,76$, $[F_{(2-352)}=5,501]$) konularında yüksek oranda suç işlenen çevrede bulunan okullar ile düşük oranda suç işlenen çevrede bulunan okullar arasında fark olduğu ve düşük oranda suç işlenen çevrede bulunan okullarda yukarıdaki uygulamaların daha fazla yapıldığı görülmüştür.

Sonuç ve Öneriler

Suç ve suçlu profillerinin hızla değiştiği günümüzde okul güvenliği özel olarak ele alınan konular içerisinde yer almaktadır. Etkili bir öğretim ve öğrenim, öğrenci ve eğitimde görev alanların kendilerini güven içinde hissetmeleri ile başarılıabilmektedir. Okullarda güvenli bir ortamı sağlamak sadece güvenlik tedbirleri ile mümkün olmamakta, öğrenci, öğretmen, yönetici ve ailelerin katılımının sağlanması da çok önemlidir. Bu amaçla birçok okulda öğrencilere, öğretmenlere ve ailelere yönelik değişik eğitim araçları kullanılmaktadır.

Bu çalışmada, Diyarbakır ilinde bulunan 354 ilköğretim ve lise okulu yöneticilerinin öğrencilere, *öğretmenlere ve ailelere yönelik eğitim uygulamaları* ve araçları ile okullarda suçu önlemeye ilişkin görüş ve önerileri belirlenmeye çalışılmıştır. Sonuçlar özetle aşağıda belirtilmiştir.

Öğrenci sayısı az olan okullarda, öğrencilere suçu önlemeye yönelik eğitim uygulamaları daha fazla yaptırılmaktadır.

Öğrencilere suçu önlemeye yönelik eğitim uygulamaları, ortaöğretim kurumlarında ilköğretim kurumlarına göre daha fazla gerçekleştirilmektedir.

Bütün eğitim uygulamaları, kamu okullarına oranla özel okullarda daha fazla gerçekleştirilmektedir.

Öğrencilere yönelik uygulamalarda, öğrencilerin katılımının daha fazla gerektiği alanlarda, okulun suç bakımından (yoğun) bulunduğu çevrenin okul yönetiminin uygulamalarını etkileyebildiği ve daha çekingen tutum takınmasına yol açtığı görülmüştür.

Okul aile işbirliğine yönelik uygulamalar konusunda; özel okullarda kamu okullarına, ilköğretim okullarında ortaöğretim okullarına, öğrenci sayısı az olan okullarda öğrenci sayısı çok olan okullara, daha az suç işlenen çevrede olan okullarda daha fazla suç işlenen çevrede bulunan okullara nazaran daha fazla uygulama yapılmaktadır. Bulgular ve sonuçlar ışığında aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

Okul ortamındaki olumlu ilişkiler okul güvenliğinin sağlanmasına önemli katkılar sağlamaktadır. Olumlu ilişkilerin yüksek düzeyde olduğu okullarda şiddet davranışlarının düşük düzeyde gerçekleştiği görülmektedir. Bu bağlamda, olumlu bir okul ikliminin oluşturulmasında en çok okul yöneticileri gibi tüm okul personeline önemli görevler düşmektedir. Yönetim-öğrenci-öğretmen ilişkisinde okul yönetiminin ve öğretmenlerin samimi yaklaşımları, adil ve beraberlik içinde, fedakâr tutumları öğrenciler üzerinde olumlu etki yapacaktır.

Rehber öğretmenler, diğer öğretmen ve yöneticiler ile sıkı işbirliği içerisinde, okulda kural dışı davranışlarda bulunan ve uyum güçlükleri yaşayan öğrencilerle bireysel veya grup rehberliği yaparak okula uyumlarını sağlamaya çalışmalıdırlar. Rehber öğretmenler ayrıca öğrencilere düzenlenebilecek çatışma yönetimi, arabuluculuk, özsaygı eğitimi gibi eğitimler ve öğretmenlere yönelik güvenlik uygulamaları hakkında bilgilendirme semineri ile öğrencilerin şiddet davranışı belirtileri ve alkol ve uyuşturucu kullanmalarına ilişkin erken uyarı işaretlerini anlama eğitimi verilmesinde etkin rol oynayabilirler.

Ailelere yönelik eğitici ve geliştirici etkinlikler ile okulun izlediği eğitim yaklaşımları, öğrenciye uygulanan sınıf içi öğretim etkinlikleri, çocuklar ile birebir ve şiddetsiz etkileşim kurma yolları öğretilmelidir. Ayrıca, velilerin yönetimce alınan kararlara ve eğitime destek sağlayan bütün organizasyonlara katılımlarının en üst düzeyde olmasına çalışılmalıdır.

Eğitim örgütü yöneticilerinin önerileri doğrultusunda okullarda güvenliği sağlamak için, okulun çevre ile ilişkisinin güçlendirilmesi, öğrencilere yönelik destekleyici çatışma yönetimi, arabuluculuk, özsaygı eğitimi gibi eğitimler ile okul dışı program ve etkinliklerin düzenlenmesi, okul kurallarının tutarlı uygulanması, rehber öğretmenlerin etkinliklerinin artırılması ve okul yöneticilerinin öğrencilere ödül ve ceza verme konularında yetkilerinin artırılması yararlı olacaktır.

Kaynakça

- Athill, Euesbius, (2010), "Can Early Intervention Reduce Crime." <http://www.rslpf.com/articles/Early%20Intervention.pdf> (et: 05.04.2012), ss.7-21.
- Avi Astor, Ron; Meyer, Heather Ann; Benbenishty, Rami; Marachi, Roxana and Rosemond, Michelle, (2005), "School Safety Interventions: Best Practices and Programs", *Children and Schools*, 27 (1), ss.17-32.
- Balcıoğlu, İbrahim, (2001), *Şiddet ve Toplum*, İstanbul: Bilge Yayınları.
- Baltaş, Acar, (2007), "Ustadan Mentora." http://www.baltas-baltas.com/web/makaleler/k_4.htm (et: 15.05.2012), s.2.
- Eroktay, Tuncer, (2009), *Uyuşturucu Madde Suçları Balıkesir Örneği*. Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Suç Araştırmaları Anabilim Dalı. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, ss.78-82.
- Greenwood, Peter W., Model, Karyn, Rydell, C. Peter ve Chiesa, James, (1998), *Diverting Children from a Life of Crime: Measuring Costs and Benefits*, Santa Monica, CA: RAND Corporation, ss.6-17.
- Gül, Serdar Kenan ve Güneş, İsmail Dinçer, (2009), "Ergenlik Dönemi Sorunları ve Şiddet", *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 11, Sayı 1, ss.79-101.
- Haynes, Norris M., (1996), "Creating Safe and Caring School Communities: Comer School Development Program Schools", *Journal of Negro Education*, Howard University, Vol. 65, No.3, s.311.
- Johnston, Natalie, (2002), *Safe Schools and Healthy Students: The Effectiveness of Grant Funded Programs in Dc Public Charter Schools*, Georgetown University, Department of Sociology and Anthropology, Senior Sociology Thesis, s.18.
- Kelker, Katharin, (2003), "Resolving Conflicts In Schools: An Educational Approach To Violence Prevention", *Ensuring Safe School Environments*, Ed: Fishbaugh, Mary Susan E., Ed.; Berkeley, Terry R., Ed.; Schroth, Gwen, Ed.London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, ss.75-78.
- Kepenekci (Karaman), Yasemin, (2003), "Demokratik okul", *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 11, ss.44-54.

- Kızmaz, Zahir, (2004), “Öğrenim Düzeyi ve Suç: Suç-Okul İlişkisi Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Elazığ: Cilt:14, Sayı 2, s.304.
- Kolburan, Güliz ve Tosun, Ülkü, (2006), “1.Şiddet ve Okul: Okul ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek Tedbirler: Uluslararası Katılımlı Sempozyum”, *İlköğretimde Değerler Eğitimi Programı*, İstanbul: UNICEF, MEB, s.266.
- Korkut, Fidan, (2002), “Lise Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:23, Ankara, ss.177-184.
- MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, (2001), Resmî Gazete: 17.4.2001/24376.
- NDSHSFR, (2001), *Australian National Drug Strategy Household Survey First Results*, May 2002, ss.26-29.
- Neeley, Martha Ann, (2003), “*The Impact of the Threat of Violence on Selected School Districts in Texas*”, A Thesis of Doctor of Education, Texas: University of Texas A&M University, ss.31-40.
- Ögel, Kültegin; Aksoy, Alper; Liman, Olcay ve Sorgun, Ebru, (2004), *Sokakta Yaşayan Çocuklar ve Madde Kullanımı*, İstanbul: Yeniden Yayıncılık, s.17.
- Özdemir, A., (2002), “Sağlıklı Okul İkliminin Çeşitli Görünümleri ve Okul Başarısı”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, (Mart) Cilt:10 No:1.
- Özer, Niyazi, (2006), “*İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okul Güvenliğine İlişkin Alguları*”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, ss.19-25.
- Özpolat, Abdulvahap, (2004), “Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi”, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, Sayı 50, s.1.
- Sayın, Pınar, (2010), *Demokrasi Eğitimi ve Okul meclisleri Projesi'nin Bir İlköğretim Okulunda Demokratik Siyasal Kültür Oluşturma Bağlamında Değerlendirilmesi: Bir Durum İncelemesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, ss.4-5.

- Skiba, Russell; Boone, Kimberly; Fontanini, Angela; Wu, Tony; Strussell, Allison and Peterson Reece, (2001), *Preventing School Violence: A Practical Guide to Comprehensive Planning*, The Safe and Responsive Schools Project at the Indiana Education Policy Center, Bloomington: Indiana University, IN 47401-2698, ss.16-20.
- Sprague, Jeffrey; Walker, Hill; Golly, Annemieke; White, Kathy; Myers, Dale and Shannon, Tad, (2001), "Translating Research into Effective Practice: The Effects of a Universal Staff and Student Intervention on Indicators of Discipline and School Safety", *Education and Treatment of Children*, 24 (4), ss.495-511; ss.25-26.
- Stevens, Alex; Kessler, Isabel and Gladstone, Ben, (2006), *Review of Good Practices in Preventing Juvenile Crime in the European Union*, Canterbury, United Kingdom: University of Kent, s.41.
- Şişman, Mehmet, (2004), *Öğretmenliğe Giriş*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Teece, Michael and Williams, Paul, (2000), "Alcohol-Related Assault: Time and Place", *Trends & Issues in Crime and Criminal Justice*, No. 169, October 2000 (et:<http://www.aic.gov.au/publications/tandi/tandi169.html>), ss.1-6.
- Türk Dil Kurumu, (2012), <http://tdkterim.gov.tr/bts/> (et: 05.08.2012).
- Volokh, Alexander and Snell, Lisa (1998), "School Violence Prevention: Strategies to Keep Schools Safe", *Policy Study*, No. 234, January 1998, ss.56-64.
- Wilson James Q. and Petersilia, Joan, (1995), *Twenty-Eight Leading Experts Look At The Most Pressing Problem of Our Time*, San Francisco: Institute for Contemporary Studies.
- Zor, Cüneyt, (2005), *Ortaöğretim Öğrenci Ailelerinin Uyuşturucu Madde Kullanımının Zararları İle Korunma Yolları Hakkındaki Görüşleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, s.15.